

เทศน์เช้า วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเราเกิดมา เวลาเด็กเกิดขึ้นมามันก็มีแต่ความพอใจของเด็ก ทุกคนผ่านจากชีวิตของความเป็นเด็กมาแล้วทั้งนั้น เราเป็นเด็ก เราเป็นผู้ใหญ่ แล้วเราต้องตายไป สิ่งที่ต้องตายไป เห็นไหม สิ่งนี้มันเป็นความจริง จริงตามสมมุติ วิทยาศาสตร์เขาพิสูจน์กันอย่างนี้ พิสูจน์ว่าคนเกิดมาจากไหน พยายามพิสูจน์คนเกิดมาจากไหน แล้วอย่างเทคโนโลยีชีวภาพ พยายามจะคิดจะทำกันนะ ทำอย่างไรก็ได้แต่มันต้องมีจิตมีวิญญาณมาเกิด ถ้าไม่มีจิตมีวิญญาณมาเกิดสิ่งนี้จะเกิดขึ้นมาอย่างไร สิ่งทีเล็กที่สุดต่อไปจะมีอำนาจที่สุด แล้วเวลาความรู้สึกของเราเล็กที่สุด ละเอียดย่อยที่สุดนะ เครื่องมือที่จะใช้จะใช้กับอะไร

ถ้าเราเป็นชาวพุทธเราจะประพฤติปฏิบัติ เครื่องมือของเราเนี่ยจากศรัทธาความเชื่อ ก่อน ถ้าเรามีความเชื่อนะ คนเรานี้เริ่มแต่ตาดีตาเสียเขาก็กลัวนะ เกิดมาแล้วตายไปจะกินอะไร ก็ทำบุญทำทาน เห็นไหม ความเชื่อเขาได้แก่นั่นนะ เชื่อว่าเราสะสมบุญกุศลไว้เพื่อเราเกิดไปข้างหน้าเราจะมีความสุขบ้าง เกิดมาชาตินี้ทุกข์ยากมาก ถ้าเกิดไปชาติหน้าขอให้มีความสุข นี่ความคิดของเขาคือศรัทธา ศรัทธาความเชื่อ ทาน ศีล ภาวนา ถ้ามีศีล มันก็เริ่มบังคับตัวเองได้ สังคมจะมีความสุขได้

ประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละชาติบางทีนี้รัฐธรรมนูญเขาไม่ต้องเขียนเป็นตัวอักษร แต่เป็นประเพณีของเขา เขาถือตามประเพณีของเขา เขารักษาของเขาได้ นี่ประเพณีถ้าเป็นในสังคมนั้นมีประเพณี เพราะอะไร? เพราะประเพณีนั้นบังคับอย่างนั้น โดยที่เข้าไม่เข้าใจว่าศีลเป็นอย่างไร แต่ถ้าเราเข้าใจว่าศีลเป็นอย่างไร ประเพณีเป็นส่วนหนึ่ง ประเพณีนี้ทำตามประเพณี พื้นที่หนึ่งก็เป็นอย่างหนึ่งๆ แต่ถ้าเรามีศีลของเราศีล ๕ นี้จะเข้าพื้นที่ไหน เราก็สำรวจระวังของเรา ถ้าเราสำรวจของเรา ศีลเข้าได้ทุกพื้นที่ นี่ถึงว่าผู้มีศีลจะมีความองอาจกล้าหาญ เข้าได้ทุกสถานที่

ศีล สมาธิ การทำสมาธิ เห็นใหม่ เริ่มจากทาน ศีล ภาวนา ถ้าความสมาธินี้ บอกว่า เวลาเราจะเดินทางเข้ากรุงเทพฯ นี่เราจะเริ่มต้น... จาก ๑๐๐ กิโลเมตรนี่ เราจะเดินเริ่มต้น จากกิโลเมตรที่ ๑ ถ้าเราก้าวเดินจากกิโลเมตรที่ ๑ เราจะมีคามคิดใหม่? ไม่มีความคิด แต่ในเมื่อเราก้าวเดินกิโลเมตรที่ ๑ เราจะถึงกรุงเทพฯ ไหม? มันไม่ถึงโดยธรรมชาติใช่ ไหม แต่เราก็ต้องก้าวเดินตาม แล้วเริ่มต้นจากกิโลเมตรที่ ๑ ไปแล้วมันจะเป็นกิโลเมตรที่ ๒ ที่ ๓ ไป จนจะถึงกรุงเทพฯ ได้

นี่ก็เหมือนกัน ทาน ศีล ภาวนา ถ้าเราไม่มีความศรัทธา เราไม่มีความเชื่อ นี่เราว่า สิ่งนี้เป็นสิ่งที่หายๆ สิ่งที่ยากๆ มันก็ทำให้เกิดสิ่งที่ละเอียดขึ้นมาได้ ถ้าเรามีศรัทธามี ความเชื่อ เราเริ่มทำความสงบ เราจะมีเครื่องมือสิ่งใด เครื่องมืออย่างหายากก็ใช้กับสิ่งที่ เป็นหายๆ เครื่องมืออย่างละเอียดก็ใช้สิ่งที่อย่างละเอียด ถ้าเราทำสมาธิของเราขึ้นมาได้ เราจะมีสิ่งเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเราทำสมาธิของเราขึ้นมาไม่ได้ เราคิดขนาดไหน เรา ทำขนาดไหนมันก็เป็นอามิสใจ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากความคิดจากความต้องการ สิ่งที่เป็นความคิดความต้องการนี้ ในการปฏิบัติฝ่ายหนึ่งก็บอกถ้ามีความอยากปฏิบัติไม่ได้

แต่ครูบาอาจารย์ของเราบอกว่ามีความอยาก แต่อยากในเหตุไฉน ถ้าเราไม่มีความ อยากเราจะมีคามต้องการสิ่งใดละ เรามีความอยากเพราะสิ่งนี้มันฝังมาอยู่กับหัวใจ มันมี อยู่โดยสัญชาตญาณของมนุษย์ ถ้ามีอยู่โดยสัญชาตญาณของมนุษย์ สิ่งนี้เราไม่สามารถจะ หักห้ามมันได้ เราก็ต้องแปรสภาพของมัน เราเบี่ยงเบนให้มาเป็นฝ่ายเหตุ เบี่ยงเบนมาให้ เป็นมรรค ถ้าเราเบี่ยงเบนมาเป็นมรรค เห็นไหม

เครื่องมือขั้นที่ ๑ เครื่องมืออย่างหายาก กำหนดพุทโธๆ จิตมันสงบได้ จิตนี้สงบ มันจะเป็นนิพพานได้ไหม? ไม่ได้ สิ่งที่เกิดสงบเป็นนิพพานไม่ได้ แต่มันเป็นเครื่องมือ อันหนึ่ง ถ้าเราไม่มีเครื่องมือเราจะไปทำสิ่งใด เราจะทำอาหาร ในครัวเราไม่มีเครื่องครัว เลย เราจะทำอาหารเป็นไปได้อย่างไร? ถ้าเราเข้าครัวของเรา เรามีเครื่องครัวในเครื่องครัว เรามากมายเลย นี่สมาธิ แล้วถ้ามันเกิดเป็นปัญญามันจะละเอียด เครื่องครัวนะเครื่องครัว เปลาๆ มันทำอาหารได้ไหม? เครื่องครัวเปลาๆ มันไม่มีอาหารมาปรุงเป็นอาหารมันก็ เป็นอาหารไปไม่ได้ มันต้องมีสิ่งที่ว่าเครื่องมือเป็นอาหาร แล้วทำสิ่งที่เปลาๆขึ้นมา นี่ถ้าเราปรุงอาหารขึ้นมาสิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา

ก่อนที่จะสร้างบ้านสร้างเรือน เขาจะหาไม้หาไผ่มาทำบ้านทำเรือน เขาต้องไปโค่นป่าๆ เขาต้องเลื่อย เขาต้องทำสิ่งนั้นมาเป็นไม้ขึ้นมา เราก็คงได้ไม้นั้นมา เราซื้อไม้นั้นมา นี่โค่นป่า เหมือนกับเราเกิดเป็นมนุษย์ เรามีบุญกุศลมาก เราได้เกิดเป็นมนุษย์ เราเกิดเป็นมนุษย์เราก็คงมีไม้มา แต่มนุษย์นี้ได้มาจากไหน? ได้มาจากบุญ บุญเกิดเป็นมนุษย์ นี่ก็เหมือนกัน ไม้ที่มาจากป่าพ่อค้าเขาไปโค่นมาจากป่า เขาก็มาขายให้เรา เราหาไม้มาสิ่งนั้น เรามีเงินมีทองไปซื้อสิ่งนั้นมา

เราเป็นมนุษย์ขึ้นมา แล้วเราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะสร้างบ้านสร้างเรือนขึ้นมา เราได้ไม้มาเราก็คงไม่กล้านะ ไม่กล้าจะเลื่อยไม่กล้าจะบาก เพราะว่าไม้นั้นมันสมบูรณ์ของมัน ถ้าเราเลื่อยเราบาก ไม้นั้นจะแหวกไม้นั้นจะเสียหาย เราไม่สามารถบากต้นเสา เราไม่สามารถบากไม้ได้ เราจะสร้างบ้านสร้างเรือนขึ้นมาไม่ได้หรอก

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติของเราที่เราจะให้เรียบง่ายนะ เราจะไม่มีขอมความทุกข์เลย เราทำไม่ทำด้วยความสะดวกสบาย มันเป็นไปได้หรือไม่ได้หรอก เราจะสร้างบ้านสร้างเรือน เราต้องบาก ต้องทำสิ่งต่างๆ จนกว่ามันจะก่อขึ้นมาเป็นบ้านเป็นเรือนได้ ในการทำความสงบของใจ ถ้าเราไม่ทำลายกิเลสของเราเลย เราประพฤติปฏิบัติ จะมีศีลก็เป็นความลำบาก จะนั่งสมาธิก็เป็นความลำบาก เราจะไม่กล้าบากไม่กล้าทำอะไรกับหัวใจของเราเลย

เราต้องการให้หัวใจของเราสมบูรณ์อย่างนี้ แล้วก็นิพพานไปเดี๋ยวนี้ไง มันเป็นไปได้หรือไม่ได้ เพราะมันไม่มีการก่อสร้าง มันไม่มีการเลื่อยไม่มีการถากถางต่างๆ มันจะเป็นประโยชน์ไปได้อย่างไร มันจะก่อสร้างบ้านสร้างเรือนก็เป็นไปได้ นี่อิฐ หิน ปูน วัสดุๆ เห็นไหม ช่างเขาจะแกะ เขาจะเทออกมาเป็นกอง เขาจะทำอะไร เขาจะผสมกันขึ้นมาให้มันเป็นบ้านเป็นเรือนขึ้นมาได้

โอ้เราถ้าเขามาส่งปูนขึ้นมาก็เป็นตุ้ เห็นไหม เราก็คงไม่กล้าแกะปูนตุ้ขึ้น แกะไม่ได้นะ เพราะมันแกะแล้วชำรุดทรุดโทรม ถ้าเราไว้อย่างนี้มันจะเป็นปูนอยู่อย่างนั้น แล้วมันจะประกอบเป็นบ้านขึ้นมาได้อย่างไรล่ะ ช่างที่เป็นเขาจะประกอบขึ้นมาเป็นบ้าน เขาจะแกะตุ้ขึ้นออกมา เขาจะเทปูนออกมาผสมกับทรายกับหินกับปูนกับน้ำต่างๆ แล้วประกอบขึ้นมาเป็นบ้านเป็นเรือน ต้นเสาก็บากก็ถากอย่างนั้นขึ้นมา

การประพฤติปฏิบัติมันต้องคัดแปลงใจของเรา เราต้องการความสะอาดสบายทุกคน ทุกคนต้องการความสะอาดสบาย แต่มันสะอาดสบายอย่างนั้นมันก็ไม่ได้ทำอะไรเลย ถ้าไม่ทำอะไรเลยแล้วเราจะได้อะไรขึ้นมาล่ะ เราไม่ได้ทำอะไรเลย เพียงแต่เราคิดของเรา นี่โลกียะ สิ่งที่เป็นโลกียะคิดจากความคิดของเรา แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกกับพระไวยะ เวลาสอนพระ นวดดิน ดินเราจะขยำ เราจะนวด เราจะขยำดิน เราจะนวดดินนั้นจนกว่ามันจะควรแก่การงาน จะไม่ถนอมหรือจะตีจะนวดสิ่งนั้นให้มันเป็นประโยชน์ขึ้นมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังพูดอีกธรรมไว้อย่างนี้ละ ต้องทำอย่างนี้ขึ้นมา มันถึงจะเป็นประโยชน์ขึ้นมา ถ้าไม่ทำอย่างนี้ขึ้นมา ดินขึ้นมานี้เป็นก้อนเลยผสมน้ำขึ้นไปแล้วจะปั้นเป็นโอ่งเป็นไห มันก็ร่วนมันก็เปื้อนไปไม่ได้ เราก็จะมาทิ้งๆ กันอยู่อย่างนี้ การประพฤติปฏิบัติของเราจะไม่เห็นผลก็เพราะว่าเราทำไม่จริง แล้วเราไม่กล้ากระทำกับเรา สิ่งที่จะเป็นประโยชน์เราก็ก้าวสิ่งนั้นไม่เป็นประโยชน์ สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์กับเห็นว่าเป็นประโยชน์นะ เห็นว่าเป็นประโยชน์ เห็นว่าสิ่งที่เราปรารถนาเราต้องการสิ่งนี้เป็นประโยชน์ เราอยากมีความทุกข์ นี่เหมือนเด็กๆ เวลาเด็กๆ มันคิดประสาของมัน ประสาเด็กๆ แต่มีพ่อแม่เลี้ยงดูมันก็สบายของมัน ตอนเราโตขึ้นมาสิ เราต้องมาหาเลี้ยงชีพของเราเอง

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติ เราอยู่กับครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์คอยชี้แนะมันก็คอยชี้แนะ แต่เวลาเราออกป่ายอยู่คนเดียวล่ะ หลวงตาถึงบอก ในตำราบอกว่าห้ามติดบุคคลนะ ต้องติดธรรม เราต้องเชื่อธรรมอย่าไปติดบุคคล แต่ครูบาอาจารย์บอกว่า ถ้าถึงเวลาติดบุคคลต้องติดบุคคลไปก่อน เหมือนเด็กต้องอาศัยพ่อแม่ไปก่อน พ่ออาศัยพ่อแม่ขึ้นไป พ่อเราสร้างเนื้อสร้างตัวได้ เรามีครอบครัวเราอยากจะเป็นอิสระ เราไม่อยากจะอยู่กับพ่อแม่หรือ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตมันพ้นจากนั้นไป มันจะเป็นอิสระของมันนะ ถ้าปัญญามันก้าวเดินออกไปได้ มันต้องการเวลาของมัน มันไม่ต้องการความคลุกคลี สิ่งที่ถูกคลุกคลีมันเบียดเบียนมันกินเวลาของเราไป เราต้องการเวลานั้นเพื่อจะย้อนกลับมาพิจารณาใจของเรา นี่ถึงเวลาจังหวะหนึ่งโอกาสหนึ่งเราต้องพึ่งพาอาศัย เราก็ต้องพึ่งพาอาศัยไปก่อน เราจะเป็นเด็กขึ้นมาไม่ต้องศึกษาไม่ต้องเล่าเรียนเลย ทำงานเป็นไปเลยนี่ มันก็เป็นไปได้

ไหมล่ะ มันจะเป็นไปได้ต่อเมื่อเด็กนั้นมีความจำเป็น เช่น เขาเกิดมาเขากำพร้าขึ้นมา เขาก็ต้องแสวงหาชีวิตของเขาไปอย่างนั้น จะว่าไม่ได้เลยมันก็ได้อยู่ แต่ถ้ามันมีพ่อแม่เลี้ยงดู เขาก็จะมีโอกาสได้มากกว่าใช้ไหม

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามีครูบาอาจารย์ชี้แนะ มันก็จะได้มากกว่าอย่างนั้น ได้โอกาสมากกว่าอย่างนั้น ถ้าบุกเบิกเองเห็นไหม หนึ่ง เน้นซ้ำ สอง ทำให้หลงทางได้ แต่ครูบาอาจารย์เคยผ่านสิ่งนี้มา ใจดวงหนึ่งใจดวงที่มีกิเลสในหัวใจมันเร่าร้อนขนาดไหน แล้วมันชำระกิเลสออกไปจากใจนะ มันจะซึ่งจากใจดวงนั้นมาก ทุกยากขนาดไหน มันจะรู้ว่าเหมือนพ่อแม่ที่ทำงานมาห้วงลูกห้วงหลานมากนะ เพราะเราอยู่ในสังคมเรารู้ว่าสังคมมันมีความพลุกพล่านขนาดไหน แล้วลูกเราก็ต้องไปยืนกับสังคมนั้น ทุกคนจะเป็นห้วงลูกของตัวเองมาก

ครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติมานี้ กิเลสในหัวใจมันพลุกพล่านหลอกเราขนาดไหน มันซึ่งใจมาก แล้วผู้ที่ประพฤติดุปฏิบัติมามันต้องผ่านเส้นทางนี้มา มันจะโดนกิเลสของมันหลอก แล้วมันก็ไม่รู้ว่ากิเลสของมันหลอกนะ มันว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม สิ่งนั้นเป็นธรรม จนกว่ามันเสื่อมไป จนกว่ามันล้มลุกคลุกคลาน มันก็นั่งหน้าแห้งมีแต่ความทุกข์ นี่ก็นั่งมองตากัน ครูบาอาจารย์ก็สงสารไม่รู้จะทำอย่างไร

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ ถ้าเชื่อ มันจะแก้ไขสิ่งนี้ไป นี่คือการพึ่งพากันในสิ่งที่พึ่งพากันในศาสนาเรา ถึงว่าภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เกี่ยวเนื่องกัน พึ่งพาอาศัยกัน พึ่งพาอาศัยกันเพื่อจะให้เราพ้นจากกิเลสให้ได้ พึ่งพากันจนกว่า... ถ้าเราจิตนิสัยเราไม่ได้เราก็สร้างสมให้อันธริย์เราแก่กล้า ให้เรามีโอกาสไปข้างหน้า ถ้าเรามีโอกาสไปข้างหน้านะ

เกิดมาแล้วไม่ทำสิ่งใดไว้เลย ทำแต่เรื่องของโลก มันก็เป็นโลกียะอย่างนั้น ถ้าเกิดมาสร้างสมแต่สิ่งนี้ไว้ ทำไมคนนั้นเกิดมามีปัญญามีเขว่นปัญญา มาก เขว่นปัญญาของเขาเพราะเขาสร้างของเขา มา เวลาเขาพูดอะไรก็แล้วแต่เด็กคนนั้นจะจับสิ่งนั้นแล้วคิด นี่คือการอำนาจาสนาของเขา เขาจะเก็บทุกอย่างเขาจะรู้ทุกอย่าง แล้วเขาจะเข้ามาเปรียบเทียบในหัวใจของเขา แล้วเขาจะพ้นได้

ณเฑาะว์ในสมัยพุทธกาล ๗ ขวบเท่านั้น ออกไปบิณฑบาตเห็นชานาเขาชักน้ำเข้านา นี่ความคิดมันเกิดนะ แม้แต่น้ำไม่มีชีวิตยังเป็นประโยชน์กับไร่กับนาของเขา แล้วความรู้สึกของเราเป็นจิต ทำไมเราไม่สามารถคิดให้มันเข้ามาในหัวใจ สามเณรคิดอย่างนี้ แล้วกลับมาวิปัสสนานะ นี่สามเณร ๗ ขวบในสมัยพุทธกาลเป็นพระอรหันต์ เราแทบไม่เชื่อเลยว่าเด็ก ๆ มันมีความคิดอย่างนั้นได้อย่างไร แต่ทำไมมีความคิดอย่างนี้ล่ะ เพราะอะไร เพราะเขาสร้างบุญกุศลของเขามา เขามีปฏิภาณไหวพริบของเขา เขาเก็บทุกอย่าง เป็นประโยชน์ของเขา

เราเกิดมาเราก็สร้างบุญกุศลเพื่อเหตุนี้ ถ้าไม่ถึงที่สุด เราก็เก็บให้เป็นอำนาจวาสนา ให้เป็นบารมีของเรา ให้เรามีเขาวนมีปัญญา เขาวนปัญญาซื้อหาไม่ได้นะ เราจะหาของเรา แล้วเกิดขึ้นมาจากไหน? เกิดจากการสละทาน เกิดจากมีศีล เกิดจากทำสมาธิ ปัญญาให้หัวใจดวงนี้มันเพิ่มพูนขึ้นมา เหมือนกับชีวภาพที่เขาว่า นาโนเทคโนโลยีนั่นเลย สิ่งทีเล็กที่สุดเห็นไหม เราสะสมสิ่งนี้แล้วมันก็เกิดตายๆ มันปรับตัวมันตลอด ชาติหนึ่งก็ปรับตัวขึ้น จะปรับตัวขึ้นหรือปรับตัวลงละ

ถ้าเราทำบาปอกุศลมันก็ปรับตัวลง ถ้าเราทำคุณงามความดีมันก็ปรับตัวขึ้น มันปรับตัวโดยสภาวะธรรม ปรับตัวโดยความเป็นจริงนะ นี่สิ่งนี้มันเป็นจริง แล้วมันสะสมมันเป็นอำนาจวาสนาของใจดวงนั้น มันมหัศจรรย์ขนาดไหน แต่เราไปมองแต่ชีวิตเราแต่ภายนอกแล้วเราต้องการอำนาจ ต้องการมีอำนาจ ต้องการมีสิ่งวัตถุต่างๆ ต้องการอยู่เหนือคน แต่เราไม่ต้องการดูชีวิตของเราเอง

ถ้าเราเห็นชีวิตของเราเอง เห็นใจของเราเองนี่ สิ่งทีละเอียดยกแล้วมันจะมีเครื่องมือทีละเอียดยก คือมรรคอรียสัจจ มรรคโคทางอันเอกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาจับสิ่งนี้ไว้ แล้วสร้างสมสิ่งนี้มาเป็นบ้านเป็นเรือนขึ้นมาจากหัวใจของเรา จนถึงวิมุตติสุขพ้นจากกิเลสโดยความเป็นจริง เอวัง